Resum de «Triar és renunciar»

Tot el que cal per a contestar el qüestionari d'esta situació. Cada secció porta marcades les preguntes que respon.

1 Necessitats i escassetat

qüestionari 1 i 2

Necessitat: sensació de carència que una persona vol satisfer.

Com són les necessitats

- **Múltiples** — n'hi ha de moltes classes.
- **Jerarquitzables** — unes s'atenen abans que altres.
- **Substituïbles** — una mateixa necessitat es pot cobrir de maneres diferents.
- **Il·limitades en conjunt** — quan en cobreixes unes, n'apareixen de noves.

Primàries i secundàries

Les **primàries** són les que fan falta per a viure; les **secundàries** milloren la qualitat de vida. La frontera és **cultural i històrica**: l'aigua corrent, l'electricitat o la connexió a internet eren un luxe i avui es donen per bàsiques.

La piràmide de Maslow

Autorealització	fer un màster perquè t'agrada, tocar en un grup
Reconeixement	ser elegit delegat, que et valoren a la faena
Socials i de pertinença	sopar amb la colla, jugar en un equip
Seguretat	un contracte indefinit, una assegurança
Fisiològiques	menjar, beure, dormir, abrigar-se

Una mateixa compra pot cobrir nivells diferents: el nivell depén del **motiu**, no de l'objecte.

LA IDEA QUE SOSTÉ TOT EL TEMA

Els recursos són **limitats** i les necessitats, en conjunt, **no**. D'ací l'**escassetat**: no es pot tindre tot alhora i cal **triar**. I triar sempre és **renunciar** a alguna cosa.

2 Els béns

qüestionari 3 a 5

CRITERI	TIPUS	COM ES RECONEIX
Escassetat	**Lliures**	N'hi ha per a tothom sense sacrificar res: l'aire que respirem, la llum del sol.
	Econòmics	Són escassos i aconseguir-los costa recursos: l'aigua embotellada, l'aire comprimit d'una bombona.
Ús que se'n fa	**De consum**	Satisfan directament una necessitat de qui els usa: el pa que et menges, el teu mòbil.
	De capital	Serveixen per a produir altres béns o serveis: el forn del forner, el mòbil d'un repartidor.
	Intermedis	S'incorporen a un altre producte i es transformen: la farina del pa, el raïm del vi.
Qui els consumeix	**Privats**	Si els consumeix una persona, ja no els consumeix una altra: una cadira, una consulta mèdica.
	Públics	Diverses persones els consumeixen alhora sense excloure's: l'enllumenat, la defensa, la TV en obert.

DOS PARANYS

El criteri és l'ús, no l'objecte. El mateix mòbil és un bé de consum per a tu i un bé de capital per a qui repartix a domicili. I la mateixa botella de vi és consum per a una família i un bé intermedi per al restaurant que la serveix en un menú.
Bé públic ≠ bé de titularitat pública. La sanitat la paga l'Estat, però un llit d'hospital l'ocupa un pacient i no un altre: és un bé privat de provisió pública.

3 Decidir bé

qüestionari 12 a 16 · exercicis 17 a 19

Cost d'oportunitat

És el **valor de la millor alternativa** a què renuncies quan tries. Només la millor, mai la suma de totes: si no hagueres triat això, hauries fet *una* altra cosa. És un cost **invisible**, perquè no apareix en cap factura, i inclou el que no es paga en diners, com el temps.

Benefici comptable i benefici econòmic

Els **costos explícits** són pagaments (lloguer, proveïdors, sous). Els **implícits** són els recursos propis que podries haver dedicat a una altra cosa: el sou que deixes de cobrar, els interessos dels teus estalvis.

`Benefici comptable` = ingressos − costos explícits

`Benefici econòmic` = ingressos − explícits − implícits

Un negoci pot donar diners (comptable positiu) i, tot i això, no compensar (econòmic negatiu): vol dir que l'alternativa que has deixat valia més.

EXEMPLE RESOLT

Obris un negoci: ingressos **60.000 €** i costos explícits **42.000 €**. Per a fer-ho deixes un treball de **20.000 €** l'any i uns estalvis de **10.000 €** que et donaven un **2 %**.

`comptable = 60.000 − 42.000 = 18.000 €`

`implícits = 20.000 + 200 = 20.200 €`

`econòmic = 18.000 − 20.200 = −2.200 €`

Guanyes 18.000 €, però t'hauries quedat 2.200 € millor sense canviar de vida.

Cost enfonsat

Despesa **ja feta i irrecuperable**, faces el que faces. Com que no canvia entre les alternatives, **no ha d'entrar en la decisió**: només compta el que ve a partir d'ara. La **falàcia del cost enfonsat** és continuar amb una mala opció perquè «ja hi he invertit molt».

Anàlisi marginal

Marginal vol dir **d'una unitat més**. La regla: continua mentre el **benefici marginal siga igual o major que el cost marginal**, i para just quan la unitat següent ja no compense.

Els totals enganyen: una activitat pot donar benefici en conjunt mentre les últimes unitats ja resten.

UNITAT	BMG (€)	CMG (€)	CONVÉ?
1a	50	25	sí
2a	40	25	sí
3a	30	25	sí
4a	20	25	no

Es fan **3** unitats. La quarta encara deixaria benefici total positiu, però ella sola resta 5 €.

Incentius

Allò que fa que a algú li compense canviar de conducta. Poden ser **monetaris** (una prima, una multa, un impost) o **no monetaris** (reconeixement, temps lliure), i **positius** (premien) o **negatius** (castiguen).

INCENTIUS PERVERSOS

Efecte cobra: a Delhi es pagava per cada cobra morta; la gent en va criar per a cobrar i, quan es va retirar el premi, les van soltar. Va acabar havent-hi més cobres que al principi. **Llei de Goodhart:** quan una mesura es converteix en objectiu, deixa de ser una bona mesura, perquè la gent optimitza la xifra i no el problema.

L'*homo economicus*

El model bàsic suposa que qui decideix té **informació completa**, **capacitat de càlcul il·limitada** i **preferències estables**. A la pràctica decidim amb informació incompleta, de pressa i influïts per com ens presenten les opcions.

4 Els factors productius

qüestionari 6 i 7

FACTOR	QUÈ INCLOU	RETRIBUCIÓ	EXEMPLE
Terra	Recursos naturals: sòl, aigua, minerals, energia. Sovint esgotables i fixos on estan.	renda o lloguer	el terreny d'una granja solar
Treball	L'esforç físic i intel·lectual de les persones. La formació i l'experiència són **capital humà**.	salari	les hores i l'ofici d'una cuinera
Capital	Béns ja produïts que serveixen per a produir-ne d'altres.	interés	una furgoneta, un forn, un programa
Iniciativa empresarial	Combinar els altres factors, organitzar la producció i **assumir-ne el risc**.	benefici (no garantit)	qui obri una botiga i respon si va malament

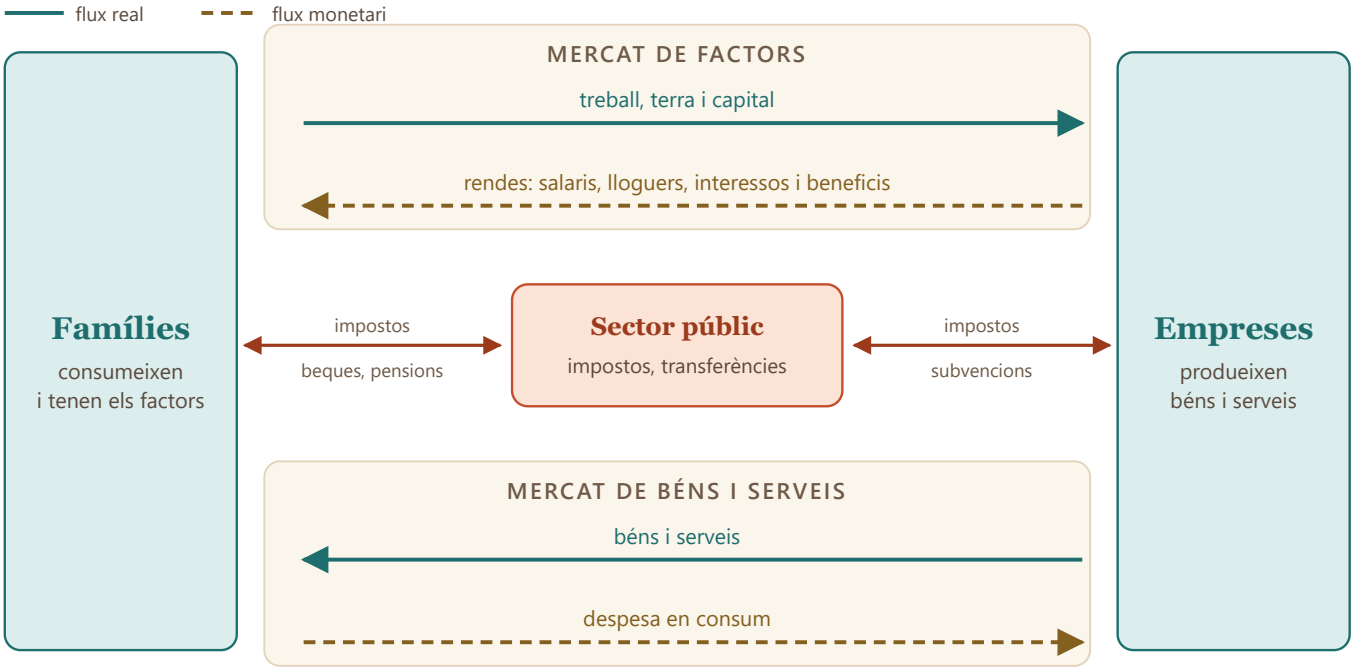
EL PARANY DE SEMPRE

Els diners no són el factor capital. Els 20.000 € d'un préstec són **capital financer**: serveixen per a comprar el capital, que és la màquina o la furgoneta. I el benefici, a diferència del salari, és **residual**: és el que queda després de pagar la resta de factors i pot ser negatiu. Hui s'hi afigen la **tecnologia**, el **coneixement** i les **dades**.

5 Agents econòmics i flux circular

qüestionari 8 i 9 · exercici 20

AGENT	QUÈ FA
Famílies	Consumeixen béns i serveis, ofereixen els factors productius (treball, terra, capital) i estalvien.
Empreses	Demanden factors, produeixen i venen béns i serveis.
Sector públic	Posa les regles, cobra impostos, fa transferències (beques, pensions), ofereix béns públics i produeix serveis com la sanitat, l'educació i la justícia.
Sector exterior	Compra les nostres exportacions i ens ven importacions.

Els dos fluxos van sempre en sentit contrari: allò que va en una direcció es paga en l'altra. Els impostos i les transferències **no passen per cap mercat**.

QUÈ FAN LES FAMÍLIES AMB LA RENDA

```
renda disponible = rendes − impostos + transferències
renda disponible = consum + estalvi
```

6 Com parla l'economia

qüestionari 10 i 11 · exercici 21

Positiva i normativa

Positiva: descriu o explica com **és** l'economia. Es pot contrastar amb dades —i pot ser falsa: que una afirmació siga positiva no vol dir que siga certa—.
Normativa: diu com **hauria de ser**. Conté judicis de valor i no es pot comprovar amb dades.

> PARAULES QUE DELATEN UNA NORMATIVA
>
> hauria de · cal · massa · insuficient · just · excessiu · millor
>
> «La inflació és del 3 %» és positiva. «La inflació és massa alta» és normativa, encara que parle de la mateixa dada.

Micro i macro

PERSPECTIVA	QUÈ ESTUDIA
Microeconomia	Els agents individuals i els mercats concrets: com es forma el preu de la tomaca, què fa una empresa si contracta un treballador més, com repartix el pressupost una família.
Macroeconomia	L'economia en conjunt, amb agregats: la inflació, l'atur, el PIB, el comerç exterior.

Un mateix fet admet les dues mirades: una sequera és micro si mires el preu de l'oli i macro si mires què li fa a la inflació i a l'ocupació.

7 Vocabulari mínim

Escassetat	No hi ha recursos per a tot el que es vol alhora, i per això cal triar.
Bé econòmic	És escàs: aconseguir-lo costa recursos.
Bé de capital	Serveix per a produir altres béns o serveis.
Bé públic	El consumeixen diverses persones alhora sense excloure's.
Capital humà	Formació i experiència que fan més productiu el treball.
Cost d'oportunitat	Valor de la millor alternativa a què es renuncia.
Cost implícit	Valor dels recursos propis que es dediquen a una opció.
Benefici econòmic	Ingressos menys els costos explícits i els implícits.
Cost enfonsat	Despesa ja feta que no es recupera i no ha de pesar en la decisió.
Benefici marginal	El que aporta una unitat més.
Flux real	Moviment de factors, béns i serveis entre els agents.
Flux monetari	Els pagaments que hi van en sentit contrari.
Renda disponible	El que queda a les famílies després d'impostos i transferències.
Economia normativa	Afirmacions sobre com hauria de ser l'economia; depenen de valors.

! Els sis errors que més es repeteixen

- Dir que els **diners** d'un préstec són el factor capital. Són capital financer.
- Confondre **bé públic** amb bé pagat per l'Estat.
- Calcular el **cost d'oportunitat** sumant totes les alternatives descartades.
- Comptar els **costos enfonsats** per a decidir si es continua o no.
- Decidir mirant els **totals** quan la pregunta és si convé una unitat més.
- Creure que una afirmació **positiva** ha de ser certa, o que és normativa perquè no tothom hi està d'acord.